ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 59

[illegible]
ՕՐԱԳԻՐ

ՇԱԲԱԹ 22 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1844

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Այս օրագրութեան ով որ կը բաղձայ կրնայ առաջադրել ... Երկաթ. ... Ցուցակը կոնքին համաձայնելով՝ մէկ տարւոյն գինը 135 դահեկան ։ Ի Պոլիս գրասէր ... Լուսաւորչեան Ա. Միքայէլ Աղաթօնեանին գրատուն ։ Ի Կարին Աղջուա ... Յ. Մաշտոցեանին վաճառ ։ Աղեքսանդրիա Յարգոյ Գէորգ Աղայ ... Ի Տփղիս Աղէքսանդրեան Ա. Յակոբ Կարմնեանին բնակարանը ։

Զմիւռնիա Բ. Արժանապատիւ Նիկողայոս ... Ալէքսանդրապօլ ... Գէորգ Աղայ ... վաճառ ։ Ի Պուրր ... Ի Դամասկէան Աղա. Ա. ... Յ. Մինաս ... Աղա. ... ։ Գահիրէ ... Աղայ ... գրատունը ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա 22 Դեկտեմբեր ։

Անցեալ ուրբաթ երեկոյին քաղաքիս Լամբայեցւոց թաղը կրակ պատահեցաւ, բայց շուտով օգնութեան հասնելով՝ միայն երկու խանութի միջի սենեակները այրեցան ։

Վերջերան օրը Կոստանդնուպոլսէն եկող շոգենաւէն լսեցինք . թէ Ա ... Համիտ էֆէնդին որ քանի մը ժամանակէ հետէ տեղւոյս կառավարչութեան պաշտօնը խոհեմութեամբ կըվարէր, հիմա Բարձրագոյն Դրան հրամանաւ Թեսալիայի կառավարիչ որոշուեր է՝ Միւշիրութեան աստիճանն ալ տրուելով ։

Իր տեղ քաղաքիս կառավարչութեան պաշտօնը Տէրսկարանութեան ատենակալ Միրզայեան Սեֆիկ Էֆէնտին յանձնուեր է կըսեն, որուն ալ խոհեմ ընթացքը ամենուս յայտնի է ։

Ըշխարհիս ... պատուական օրագրոյն 121 թուոյն մէջ եղած մէկ ... ներքեւ Լուսաւորչեան ընկերութեան անդամներուն մէջ ... հաղորդենք ... Հայլենական օրագրոյն ... ։

Հայլենակը օրագրոյն Խմբագրութեան Ա. ... Ազգասիրական ընկեր ։

Ներկայ ամսոյս 15ին Ըշխարհիս ... պատուական օրագրոյն մէջ՝ Կոստանդնուպոլսոյ Ամենիթայի բարեկարգ դպրատան վրայոք գրուած ցանկին ... բոլոր ազգիս սրտին ուրախութիւն պատճառած անտարակոյս գիտենք՝ թէ Ձեր հայրենասիրութիւնն ալ քաջ կըճանչէ ։

Ասոնք ի նոյն բարեկարգ դպրատան կառավարութիւնը ... Լուսաւորչեան ազգօգուտ ընկերութեան ... խորհրդական անդամոց յանձնուած ըլլալով՝ ... և կարգադրութիւնն ալ բազմահմուտ պատուելի Հօվհաննէս վարժապետին ... , անոնց՝ և նոյնպէս ազգիս յառաջդիմութեանը վրայ հոգ տանող բարեսէր անձանց ... ջանքը ու արդիւնքը՝ ազգիս օրագիրներուն ... հրատարակելով, իրենց հայրենասիրական պարտաւորութիւնը ճանչելով՝ կատարած ալ խօսք չի կայ ։

Արդարեւ՝ հիմայ ամեն տեղ ազգիս մէջ բարեկարգութեան և յառաջադիմութեան այսպիսի միջոցները՝ ... տարածելու և օրագրաց համար կըսեմ, ... համարձակ իրենց ցանկալի նպատակին դիմելու մէկ հաւնել պատճառը՝ Մեծափառ Բարեխնամ Կայսեր Օսմանցւոց անպատում խնամքէն ... . որ իւր ամենագովելի քաղցր մարդասիրութիւնը՝ բոլոր հպատակներուն վրայ անպակաս և անխտիր կըտարածէ, արդարեւ Լորին Սեծափառ-

թեան աջոյն աջոյն բարեկարգութիւնները՝ ... օրագրոց ամենուն նիւթ մը եղած են . այլ և Լորին երջանիկ և անգին օրերը շատ շատ ... համար՝ բոլոր հպատակութեան ... բարեմաղթութիւնը ... անհրաժեշտ պարտաւոր կացուցանելը ... գիտեմք, ինչպէս որ Հայլենակը օրագրոյն մէջն ալ շատ անգամ կարդացեր ենք ։

Իսկ աշխ Ձեր ընտիր Հայլենակը օրագրոյն պէս Ըշխարհիս ... պատուական օրագիրն ալ՝ Մեծափառ Կայսեր քաղցր մարդասիրութեանն շնորհքները՝ և Լորին Հզօր Տէրութեան բարձր պաշտօնատարներուն՝ իրենց առած Բարձրագոյն հրամանները բոլոր արժանւոյն գործի դնելնին՝ զանց չէ ըրեր հրատարակելու ։

Գիտէք նոյնպէս՝ Սէնտ Արտաւազդ Մեծանուն Լեռնէսկ ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին՝ և Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարք Բարձր Արքազան Աստուածատուր Արքեպիսկոպոսին՝ համբաւաւոր ազգասիրական և ... նախերական ... ։

Արժանաւոր նաև Կոստանդնուպոլսոյ ազգասէր Ամիրաներուն՝ ազգային վերաբերեալ գործոց վրայ՝ ըրած արժանաւոր հոգայլութիւնները ։

Արդէն գի՞տ այս անգամ ... Սամաթիայի դպրատան ցանկալի յառաջդիմութիւնը հրատարակելուն ... , անոնց ամենն ալ՝ մէկիկ մէկիկ գովաբանութեամբ յիշելու . որուն վերեն ի վայր կարդալու՝ յիրաւի ամեն մէկ տողին վրայ բազմապատիկ ... Կ'զգայի սրտիս մէջ , բայց այն քով՝ նոյն յօդուածին 260 տողին եկած հասայ նէ , այլ և այլ կարծիքներով՝ ... պարբերութեանս վրայ՝ թէ ինչ միտքով արդեօք՝ այսպէս ... . որ կըսէ . « ... և ... Սամաթիոյ և Հայ ... Իւզիւմ ... Ս ... Ս ... և ... Կոստանդնուպոլսոյ » ։

Աղգասէր Տէր . Ըշխարհիս ... պատուական օրագրոյն այս պարբերութիւնը՝ շատերուն հետաքրքրութեանը՝ ... և տարակուսութեան մէջ ... ըլլալով , պարտաւորեցայ այս գիրս գրելու, որ և Ձեր արժանաւոր ... Խմբագրութեան ... Հայլենակը օրագրոյդ միջոցով հրատարակելով . որպէս զի՝ նոյն պարբերութիւնը դրող յարգի անձէն՝ հրապարակական պատասխան մը ընդունելով , տարակուսութենէն ազատինք, թէ ինչ ծածուկ խորհուրդ մը ունեցեր է արդեօք՝ ազգային 5 ընկերութեանց անունները յիշելու՝ Ըստ ... և ... ընկերութեանց անունները չի յիշելը , որ բոլորովին անհաղորդութեան դէմ է , և ազգասիրութեան անզամ ։

Աղէկ արտանց՝ Ձեր անկեղծ Հայլենասիրութեանը անձնանուէր ։

Յունիս 20 դեկտեմբեր 1844 ։

Ըստ եմ
Ըստ ... ընկերութեան
անդամներուն մէկը ։

Ըշխարհիս ... պատուական օրագրոյն յարգի Սմբատեանին վերջերեալ նամակին պատասխանը շնորհք ընելուն՝ յանկարծ ... , կըռանագամ նաև հայկակ հարցունել ՝ հըրապարակական պատասխան մըն ալ ստանալու ... նոյն պարբերութեանը ... յարմար ... (...) ... յօդուածին համար, որ քաղաքիս բարեմիտ անձանց տարակուսութեանը պատճառ եղաւ ... «Ա... է ... , որ Պողոսեան ... Ի... Մ... ... Մինաս ... ընկերութեան յանձնուած է ,

Անցեալ յարգի Սմբատեանը այս յօդուածովն ալ՝ կուզէ գովել քաղաքիս երեւելիներուն և մանաւանդ սուրբ Միքայէլեան դպրատան երկու ազգասէր Սմբատեանց պատուոյն , այսպէս ամենայնիւ Հայլենակը օրագրոյն քանի մը թիւերով թէ դպրատան՝ և թէ յիշեալ Սմբատեանց վրայոք հրատարակած տեղեկութիւններուն ճանչելու կարօտ ։

Աղէկ գի ծանուցեր ենք , թէ քաղաքիս վերջին զօրէկ սովորութեամբ համեմատ՝ ամեն տարի ազգիս երեւելիները՝ Արքազան առաջնորդին ներկայութեամբ ազգային գործոց համար գործակալներ ընտրելու ու կարգելու ժողով ըրած դպրատան կառավարութեան պաշտօնն ալ՝ երբեմն մէկ և երբեմն երկու արժանաւոր անձանց կըյանձնուի ։ Ինչպէս որ այս տարուան ժողովքին համաձայնութեամբ և մանաւանդ բարեխնամ Արքազան Պատրիարքին հաստատութեամբ (որ այն ատեն քաղաքիս Առաջնորդութեան պաշտօնը կըվարէր) յանձնուեցաւ ... թարգման ... Պ... Գրիգոր աղային ։

Իսկ որովհետեւ Միհրան աղգօգուտ ընկերութեան խորհրդական յարգի անդամները՝ դպրատան յառաջդիմութեանը մասին՝ մանաւանդ պէս օգնելու կըխոստանային , ուստի նոյն յարգի անդամներն ալ՝ ... թարգման յարգաժէծար ... Յովհաննէս աղային երկարող ազգային ժողովքով վերջնականապէս ընտրելով՝ դպրատան ամեն կերպ կառավարութիւնը այս երկու ազգասէր Սմբատեանց յանձնուեցաւ . որոնց անխոնջ ջանասիրութեամբ դպրատան բարեկարգութիւնը ու յառաջդիմութիւնը օրըստօրէ արժանւոյն կըյարգանայ . ուստի անոնց երախտիքը ամենեւին չի մոռցուիր ։

Զարմանք . որ այս երկու Սմբատեանց ազնուական անձանց՝ ազգային ժողովքով ընտրուած՝ և Բարձր Արքազան Պատրիարքին շնորհաշատ սուրբ աջը անոնց գլուխնուն վրայ դրուելով ու պահպանել բանելով հաստատուած՝ և մինչեւ հիմայ անոնց ըրած դպրատան ամեն կերպ կա,

ռամկարութիւնն՝ բոլոր հասարակութեան գոհ և շնորհակալութ եղած ատենը, ինչպէս կը լսենք բոլոր՝ Սուրբ Մեծարգոյեան կարգադրանօք ամէն կէտը կատարելու Լուսաւորչեանց Սիւնեաց աղօթարան ընկերութեան յանձնուած է ։

Ուստի թէ որ՝ այս օրերս առանց մեզ նոր կարգադրութիւն մը եղաւ, նէ, որ այն ալ՝ Պատրիարքական բարձր հրամանաւ եղեր է, նէ, ՚ի հարկէ Նորին բարձր Սրբազնութեան՝ հաստատութեան համար կենդրոն մըն ալ եկած պիտի ըլլայ, որ և այդիս փոխեմք ավելութեանը հանեմամ եկեղեցւոյս մէջ ՚ի լոյս ամենեցուն պիտի կարդացուէր. առանց ալ եղած ըլլար նէ, անգամ՝ այն ատենը "Հըլայական անձնառ" յօդուածին վերջի՝ յանձնուած է ըսուած խօսքս՝ կարծեմ՝ յանձնուեցաւ ըսելու էր ըսել, որ կարգադրութիւնը՝ նորէն եղածը խմացուէր. որ այն ատենը երկու ազնուական Սէրասեանց՝ և ուրիշներուն ալ, պատասխան գրելու բան մը չէր ըլլար ։ Ասանց մէ անանց կը հասկըցվեր որ՝ կըրբէք նոյն ազնուական անձինք՝ իրենց պաշտօնը կատարելով հրաժարուեր են, և հիմայ ալ նոյն պաշտօնը նորանէ կարգադրութեամբ մը Սիւնեաց աղօթարանի ընկերութեան յարգի խորհրդական անդամոց յանձնուեր է, ու թէ ատամէնց յանձնուած է ։

Ինչ կ՚երևի, արդեօք՝ Նշանեան ստորագրեան պատուական օրագրոյն յարգի Խմբագրութեան, ու Սիւնեաց աղօթարանի ընկերութեան արժանաւոր Հոգաբարձուն, առանց յօդուածները հրատարակելով՝ իր բարեկամ հայրենակիցներուն մէջ խռովութեան սերմ չէ՞ մի ըլլար. որ այդչէն գժտութեան սերմ ունենալ է։ Ինչու չի գիտեր թէ այսպէս ազգային գործոց կարգադրութիւն մը ընելու պէտք ըլլալուն, շատ աղէկ գիտէ Նորին Սրբազան Պատրիարքը՝ ամբողջական կերպը։ Նաև որուն ՚ի Նորին Բարձր Սրբազնութեան բնական անաչառ պատուաբերութիւնը՝ խաղաղ ընթացքը՝ Հայկական դիտողութիւնը, ինչ թէ մէկ ալ բարեկամ ժամանակ փնտրելով՝ ամենայն ալ յարմարել կը մը ։

Ասպէս՝ այս յայտնիս հասարակ է, թէ ինչ ալ յարգի Խմբագրութեան իր այս երկու յօդուածներն յառաջ եկած տարակուսութիւնները բժշկելու համար, պիտի փութայ իր պատուական օրագրոյն միջոցով պատասխան տալու ։

Բայց թէ որ՝ Սուրբ Մեծարգոյեան բարեկարգ գոյութեան ամէն կէտը կատարելութիւնը՝ Սիւնեաց աղօթարանի ընկերութեան յանձնուելը՝ մինչև հիմայ քաղաքիս երեւելներուն չի հանձնուն վրայօք՝ ինչոն ալ տարակուսութիւն ունենալով՝ հարցմունք մը ընելու բարեհաճին նէ (ըստ որում նոյն ընկերութեան Հոգաբարձուն է, ինչպէս որ վերը յիշեցինք), անշուշտ մենք ալ երախտաւորնք միամտութիւն մը տալու, որ մեծերնիս ամենևին տարակուսական բան մը չի մնայ ։

Հայրենասէր օրագրոյս 53 թուովը ծանուցինք որ՝ զօրաց կարգը առնուելու հրէայներուն ընկերութիւնը մէջ Վենետիկի կառավարութիւնը այս յանկուածս ալ ըսեր է՝ որ հրէայն պիտի ըսէ. "Դորպաս կըկէս որ կէ գորշակն կէ ծնէսէ ու կէ փոխվէ, ընէ Աշխէյան ազգակեց էլած ըլլալ. Կըկարծուի թէ՝ այս յանկուածս աղանձաղ յետադէս լուրս եղած ըլլայ. որ Կոպէն Իտալիա- ջերմէ Նշան ըստւած օրագրոյն մէջ կըհրապարակ ըլլալի ։

"Վենետիկի Կոյեգլիա գաւառի Հըռնոլիա քաղաքէն՝ հոկտեմբեր 14ին կըգրեն թէ՝ Ոսկեսառանէն և Ալպահու եկողներն հաղորդեցին որ հրէայներ Սուախպոս քաղաքը (Սանտաղրոսն) ուխտի կերթան՝ Երէկ անուն մէկ Սպոզաֆ մը տեսնելու համար, որ շատերնին կըկարծեն թէ Մեսիայն է. և կուրորէն կըհաւատան թէ՝ ասոր ազօթքը շատ զօրաւոր է ։ Այս մարդս հանգիստ մեծամի մէջ է. բազմաթիւ ընտանիք ունի. ամբողջ երբեք չուրանք անգամ մը սինոկոգայի կերթայ. բայց երբեմն ուելի ժամանակ ալ կ՚անցնէ, մէկ ատեն մը փարի գաւթկանը (խաւթը) կընստի՝ գետնի վրայ. և երբ որ բազմութեանը՝ խրատ կուտէ կարգաւ անցնելը կըտեսնէ՝ նստած տեղէն կելլէ՝ պատուհանին առաջը կուգայ. ամեն մէկուն զատ զատ ձեռքը բռնելով՝ Հրէշտակ ազգին զաւակներ (խաղաղութիւն ՚ի վերայ քո և օրհնութիւն նորա) կըսէ. շատ յիմարներ կ՚ասնէ, և սուրբի պէս պատիւ ունի՝ երբ որ տան և երկու տարուան էր՝ գծուար գառառումներ կըտեսնէր ։ Կրնայ ըսուիլ որ այս մարդս հրէայներուն թագաւորն է։ Օր մը տարեկ մէջ տեղաց մը անցնելու ատենը՝ ձամբուն չխառնուելու մէկ կառք մը կուգար. հեծեալները այս կառքս ձամբէն ետ դարձուցին ու դնելին. կառավարը խոզերնին մի տեղ ընել յաւելց, իր ձամբան կըշարունակէր. բայց բազմութիւնը վրայ հասան. քանի գաւծունը բռնել կառքը կործանեցին. կառավարը գառասունի բաղրեց. Սոպոփ Իրեւը փրկուեցին. բայց 80,000 ... սրբութեամբ առանց իրաւ ըստնեն, և Նաւը քաղաքը փախաւ ։ Այն տեղ ալ փախնելով որ զինքը Սուրբացնէ թղթատարին կըսկսեցին՝ Սոսկաարա փախաւ. և հոն վերջերս գտաւ, հաւաքանքներ որ՝ Նշարքս ծնած է ։ Նոյըան քաղաքին անցնելու ատենը՝ կառքին ձիերը թող տուեին. և իրեն կրօնակիցները նոյն կառքին լծուեցան, ու ինք մի տեղ քաշեցին. Թագաւորները ծափ զարնելով և աղօթելով իրենց համարելինը կըզսրցուցնէին" ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

16 Դեկտեմբեր ։

Ինչպէս որ անցեալ թիւով ծանուցինք՝ թէ Նախարարաց Դրան՝ Ոսմանեան և փորթուքալի դեսպան Սեմամփաշ Սուլթանն Գէնոյին՝ անցեալ ուրբաթ օր Սեծամսա Կայսեր Ներկայանալով՝ Երկու Սեծամսա Խօսքսուհիներուն զրկած ընծաներն՝ Նորին Սեծափառութեան մատուցանելը, և անոնց մասրիմ բարեկամութեան հաստատութեան նշանները ծանուցանելը ։ Սեծափառ Տաղաւորին Կայսրը՝ իր ամբողջական քաղցր մարդասիրութեամբ բարեհաճեցաւ յիշեալ Սեմամփաշ գործակալին բռած պաշտօնին մէջ՝ ցուցուցած հաւատարմութեան և յաջողութեանը համար՝ իր Կայսերական սրտին գոհունակութիւնը յայտնելու ։

—Սրբոած օր Շնորհից դեսպան Սեմամփաշ Սըր Ս. Քէնինկը Շըռաքին գործոց պաշտօնատարին բնակարանը գնաց, որուն հետ ալ երկար ատեն խորհուրդ ըրաւ ։

—Շըռաքին գործոց պաշտօնատար Սեմամփաշ Շէքիպ էֆէնտին քանի մը օր է որ՝ իր անձնական տկարութեանը պատճառաւ, իւր բնակարանէն դուրս չելլէր ։

—Թոփխանէի Մուշիր՝ Գարզանեան կէրձը և պաշտօնէի բոլոր դըլեակներուն ընդհանուր կառավարիչ Սեմամփաշ Մէհէմմէտ Ալի փաշան չորեքշաբթի օր կէս օրէն ետքը՝ կառավարութեան մէկ շոգենաւով մեկնեցաւ ասկից ։ Այս բարձր պաշտօնակալս Գարզանեան կէրձը պիտի երթայ այն տեղի դըլեակները՝ թնդանօթները և զորքերուն կրթութիւնը քննելէն ետքը անմիջապէս մայրաքաղաքս վերադառնալու է ։

—Չորեքշաբթի գիշեր Գալաթայի քեօրփուձիլեր ըսուած թաղը կրակ պատահեցաւ և քիչ ժամանակի մէջ հինգ տուն և 14ի չափ խանութ այրեցաւ ։

ԿՐԵՏԷ

Նոյեմբեր դեկտեմբեր 1ին կըգրեն թէ՝ Այս օրերս Գարպատասի երեւելի գերդաստաններէն քանի մը ծաղկահասակ աղջիկներ այս քաղաքս հասան՝ և ասկից մեկնեցան. որոնք Շահին հրամանաւ և ծախսովը փոխել կերթան՝ գիտութիւն ու լեզու սորվելու համար ։ Սերայիշեալ աղնուազարմ աղջիկները՝ հետևեալներն են. Նշան խան՝ 12 տարեկան, որ է թնդանօթակից զօրաց գլխաւոր զօրապետ Սիրզա Նէջաֆ խանին աղջիկն Շահին պալատին մարաջախտ Գոհէնտան պէկին աղջիկն Հիւսէին աղայն՝ 22 տարեկան։ Գելբեք Նախկին կառավարիչ Սիրզա Սըհէլին որդի Սիրզա պէկին՝ 30 տարեկան ։ Շահին գանձուրն Չաղալթ խանին մօր եղբայր Սիրզա Սէհէմմէտ աղայն՝ 22 տարեկան, և Շահին պալատան կանանոց զօրաց հազարապետ Ալի աղային աղայն Սէհէմմէտ Ալին՝ 12 տարեկան ։

Տեղւոյս ընդհանուր կառավարիչ Սեմամփաշ Քեամիլ փաշան՝ իր բնական ազնուական բարեաց համեմատ՝ մեծ պատուով և յարգանօք ընդունեց այս ծաղկահասակ ճանապարհորդները և հրաման ըրաւ որ՝ մէկ գաւառ զօրք՝ տանց հետ մինչև Տրապիզոն ուղեկից ըլլան ։

—Քաղաքիս կացութեան վրայօք՝ առ այժմ նշանակելու չափ բան մը չունինք, միայն որ տարի ձմեռն՝ անցեալ տարուան պէս շատ սաստիկ է ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ

Սնտիկ Քրօնիկլ անգղիական օրագիրը՝ հոկտեմբեր 28ին կըգրէ թէ՝ Գ. Օ՚ Քօննէլին տուածը՝ համար՝ ժողովուելու 1844ին տարեկան տուրքը՝ նոյեմբեր 17ին կիրակի օրը պիտի ժողվըւի, Իռլանտայի ամէն տեղ մէկէն։ Այս տուրքը ժողվելու վիճակութիւն ընողները՝ յայտարարութիւն մը հանեցին այս բանիս համար, որուն մէկ կըտորը գրենք այս տեղ ։

"Քաղաքացիք. ահա մէկ նոր առիթ մը՝ որով իւրաքանչիւր ժամանակիս պիտոյ մեծ մարդուն՝ իրենց սրտին մէջի երախտագիտութիւնը և յարգանքը պիտի յայտնեն. այս մարդս հասարակութեան աղէկը ժամանակի բոլոր նոր խրատը անցաւ ։ Օ՚Քօննէլ մինչև հիմայ յաւակոն համարած էր՝ Իռլանտայի հա-

նոր վէճերը՝ և Իռլանտայի փառացը Համար յաղթանակերը, բայց քանի որ այս տարի (1844), իր բանտին մէջէն՝ իր քաղաքակիցներուն խօսեցաւ՝ որ դատաստանի անկախութեան և ազատութեան պաշտպան կենալը՝ բնաւ մէկ կերպով մը ետ պիտի չի ձգէ, դուք ալ նոյնպէս պարտական եղած, շնորհակալ ըլլալու: Իրեն կուսէ, յաղթեց. և Իռլանտայի փառացը Համար յաղթեց, բանտապանաց և խաղաղութեան և յանցանաց յաղթեց, որ ազգին եռանդը պիտի պահպանէին, և ժողովրդեան յոյսը պահել պիտի Համենին. որպէս մարդիկ՝ ամենն ալ առաջ այս յաղթութեան Համար ըլլալնուն՝ յայտնի նշան ցոյց տուին: Իրանց՝ ազգին ուզած և սիրած ազատութիւններուն պաշտպանութեանը գնելով՝ ապաշով կերպով Համառեց, և հաւատարմութիւնը պահեց, որ չի կրնան ատեն ինչը՝ օրինաւորութեան պատրուակով մեր երկրին ազատութեանը վնաս մը Հասցունել, առոր Համար է որ՝ այս մարդս այդքան ջանքը և աշխատանքը վարձատրել կուզենք, մեր պարտականութիւնն է որ մեր ձեռքէն եկած ամեն միջոցները 'ի գործ դնենք՝ այս մեծ մարդս օգնելու Համար":

—Անգղիայի Օքսֆորտ քաղաքի Համալսարանին պաշտօնատար անդամներէն Մ. Ն. Բրենիր անուն փրօֆէսօր՝ որ Տուրգն և Լոյքընտէն բռնած միձակներուն Համար Համբ դրուած էր՝ բողոքողաններուն, Վէսթրս բողոքականութենէն դարձաւ և Համեական եղաւ:

—Նոյն Օքսֆորտ քաղաքի Համալսարանին աստուածաբանները՝ որ բողոքական են, քանի մը տարի է որ՝ աղէկ գիրքեր կըշնեն: Հռոմի Նիւման անուն եռանդուն աստուածաբանը՝ իրեն քանի մը աշակերտներուն Հետ ... Անգղիայի ... և մեծ սուրբերուն պատմութիւնը կըգրէ, որ քանի մը Հատոր պիտի ըլլայ. այս լուրը կարդացողը պիտի կարծէ որ՝ բողոքականներուն երբեք սուրբ յարգած մարդոցը պատմութիւնը պիտի ըլլայ ... այսպէս կարծիք է, և խմաստուն մարդիկ՝ ասոնց պատմութիւնը ծածկելու են աւելի, ինչպէս է Թոմաս Պէքէթ՝ որ ... և ուղղափառ Հռոմի լուսաւոր Անգղիոյ Թագաւորին կինը ձգելու և ուրիշ կին մը առնելու Հրաման տուաւ, և այս եպիսկոպոսութեան ժամանակը՝ ... գնաց, կարգուեցաւ. և երբ որ Հռոմի Թագաւորին աղջիկը Մարիամ Թագուհին՝ որ Համեական էր՝ Թագաւոր եղաւ, և Հօրը և եղբօրը Թագաւորութեանը ատենները բողոքականներէն և կարգաւորները վերցունել տուաւ նէ՝ այս ալ ... որ բողոքականութիւնը ուրացաւ՝ մեռնելէն վախնալով, բայց երբ որ իրեն Թագաւորութեան ... յանցաւոր՝ մահուան դատապարտեց նէ՝ խելքը ... Հարկաւորապէս պիտի մեռնի՝ բողոքականութիւն խոստովանելով մեռաւ 1555ին. ասոնց ... փորձը երբեք սուրբի վարք Հրատարակելը՝ բողոքականներուն պարծանք բերելու բան մը չէ: ... պատմածները ... Համեական եկեղեցւոյ տօնած սուրբերն են. պատմութիւնը շատ Հարազատ և ... գրուած է. թէ կենդանութեան ատեններն և թէ մեռնելէն ետքը՝ անոնց ... եղած Հրաշքները՝ պարզ Համատուութեամբ կըպատմէ. ասոր Համար ... եպիսկոպոս մը՝ իրեն քաՀանաներուն մէկուն ... որ այս գիրքը ... կարդալով ... և ժողովրդեան մէջ պիտի տարածէ, որ կարծեն. այս գիրքը՝ ... Համարները ... Թարգմանել ալ սկսած են:

Բողոքականները՝ Օքսֆորտի Համալսարանի անդամ և իրենց կրօնակից աստուածաբաններուն վրայ շատ կըննեղանան. քանզի ասոնք Միւզուզեներուն պէս չեն՝ որ Հաւատոյ Ճշմարտութիւնները հասէ եսէ մէկիկ մէկիկ ուրանան. այլ աստուածաբանական ուսմանց և Հին պատմութիններու՝ աղէկ տեղեկութիւն ունենալով՝ Հին եկեղեցւոյ Հաւատոյ մաքրութիւնը փնտռելու՝ և դատածնին անկեղծ մտօք ընդունելու և ուրիշներուն քարոզելու եսէ են. ասոր Համար ասոնք ուղղափառութեան շատ մօտ են, և քանի երթան կըմօտենան. ասոնց ամենուն յառաջնորդը՝ Պ. Նիւման անուն խմաստուն աստուածաբանն ըլլալով՝ ասոնց ամենուն ալ Նիւմէնէթ կըսուի:

Լոնտրայի բռնած օրագիրը՝ այս Նիւմէնեաններուն Համար մէկ ծաղրական պատմութիւն, կամ աւելի շիտակ բանով՝ գուշակութիւն մը կընէ, որով իր խելքովը՝ ասոնց հասէ եսէ բողոքականութենէ հեռանալնուն պատճառը դրած կըլլայ կոր: Մարիամ Թագուհին ետքը՝ որ վերը յիշեցինք, Եղիսաբէթ Թագուհին եղաւ. Անգղիայի Թագաւորութեան աթոռը, և բոլոր Անգղիացիները բողոքական ընել ուզելով՝ Համեականներուն դէմ Հալածում Հանեց, և Հազարաւոր Համեական կարգաւորներ մէկէն այն ատենը բողոքական եղան. Հիմայ (կըսէ Լոնտրայի օրագիրը) ինն Հազար Համեական քաՀանայ մէկէն՝ մէկ օրուան մէջ ինչպէս կըլլայ որ բողոքականութիւնը կընդունին, Հարկաւորապէս Հռոմայէն ձեռագ ատկէն Հրաման եղած պիտի ըլլայ ասոնց՝ որ Հաւատքնին փոխեն. փափը այս բանիս վրայօք անոնց յիշատակար Ներողութիւն տուած պիտի ըլլայ՝ որ բողոքական ըլլալնին իրենց մեղք չի դրուի. և այս քաՀանաներուն յաջորդներն են կըսէ այն Նիւմէնէթները, որ Հիմայ կամաց կամաց իրենց բանին կըմօտենան.

Այս խօսքս որչափ ծաղրական է նէ՝ տակէն անանկ Հետևութիւն մը կելլէ որ, թէ որ Լոնտրայի Հեղինակը մտածելու ըլլար նէ՝ այս պատմութիւնս կամ իրեն մտացածին կարծիքը չէր գրեր. մէկ մը որ՝ ութերորդ Հռոմի Թագաւորէն առաջ Անգղիացիները ամենն ալ՝ և բոլոր Եւրոպա ալ՝ Համեական էին, բանի բողոքականութիւնը՝ այս Թագաւորիս օրը հնարուեցաւ. անանկ է նէ՝ բոլոր բողոքականները ետքը Համեական պիտի ըլլան. մանաւանդ՝ թէ որ փափին տուած ներողութեամբը իրենց խղճմտանքը Հանդարտեցնելէն ետև բողոքական եղողներուն յաջորդներն որ ասոնք Համեականութեան կըմօտենան նէ՝ բռնի եղածները՝ (ինչպէս են բոլոր անգղիացիները Հռոմի ութերորդ և Եղիսաբէթ վերջին Թագաւորներուն և Եղիսաբէթ Թագուհիին օրը,) բռնութիւնը վերցուած ատենը՝ աւելի դիւրութեամբ կըգենու են բողոքականութիւնը: Երկրորդ Հետևութիւն այս է որ Եղիսաբէթ Թագուհիին օրը՝ բողոքական ըլլալու Հրաման առնող կարգաւորները՝ Հիմակուան Նիւմէնէթներուն կըցեր են իրենց միտքը Հասկցունել. Նիւմէնեաններուն ծագումը է 1839ին. Եղիսաբէթ՝ Թագուհի եղաւ 1558ին, և մեռաւ 1603ին. մարդիկ սուրբ եղած ըլլան ալ նէ՝ մեռնելէն ետքը այս աշխարհի մարդոց Հաղորդութիւն չեն ունենար բնաւ. բողոքական օրագիրը՝ ինչ ճամբով կըկարծէ՝ որ այնատենուան մեռած մարդիկ Հիմակուան մարդոցը իրենց միտքը Հասկցուցեր են. և իրենց չի կըրցած բանը ասոնց ընել տուեր են. դուցէ կարծիք ընէ որ՝ անոնք մեռնելէն ետքը անոնց Հոգին Նիւմէնեաններուն անցաւ:

—Լիվէրբուլ և Իռլանտա՝ և ուր տեղ որ՝ տարածուեցաւ դրաստութեան ընկերութիւնը նէ՝ շատ մեծ օգուտներ ըրաւ. այս ընկերութեանս առաջին կարգադրիչը Հ. Մաթէօ Համեական Իռլանտացի քաՀանայն՝ այս ատեններս շատ ծանր աղքատութեան մէջ ըլլալը գիտցուելով՝ Իռլանտացիք և Լիվէրբուլցիք իրենց կամաւը մէկ ընկերութիւն մը կազմին Հ. Մաթէօին օգնելու. և ուր տեղ որ այս բանիս Համար Թուղթ Հանուեցաւ նէ՝ ամենն ալ առատ օգնելը՝ չէ թէ միայն ոսկի՝ այլ և երախտագիտութիւն ալ սեպելով՝ առատապատութիւնով Թղթերը լեցուեցան: Լոնտ Պրէնդըլի աղնուականը տուաւ 50 լիրէ ստէռլին (5500 դաՀեկան). և Լորտ Լանտէլ՝ 100 լիրէ ստէռլին (11000 դաՀեկան). առատապատողներուն մէջը կան երկուք ալ անգղիայի բողոքական քարոզիչ՝ Եպիսկոպոսական բռնած աղանդէն. և մէկ մին ալ Իռլանտացի Իւնեըն քաՀանայ: Իրէ Պէտր քաղաքը (Իռլանտայի) և թէ ուրիշ տեղեր ալ՝ այս բարեսէր քաՀանայիս օգնելու Համար առատ կըժողվուի. և կըյուսացուի որ՝ (կըսէ օրագիրը Հոկտեմբեր. 27ին). քանի մը շաբաթէ յանցած՝ Հ. Մաթէօն իր նեղութենէն կազատի. և իրեն բաւական ապրուստ առատ ալ կըճարէ:

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

Զվիցցէրի Պեռնա քաղաքէն կըգրեն Հոկտեմբեր. 15. անցած շաբթու այս քաղաքիս յանցաւորները դատելու ատեանին դատաւորներէն մէկը՝ Ռոբէր Հօֆէր անուն մարդը՝ իր առանձնութեան սենեակը կանչել տուաւ. այս մարդս Պեռնայի վիճակը Արիզէն բռնած պզտիկ քաղաքը ծնած էր. տարիքը 54. քանի մի անգամ գողութեան Համար դատապարտուած էր. և այս անգամիս յանցանքն ալ առաջին անգամներուն պէս գողութիւն էր:

Այս մարդս դատաւորին առանձնութեան սենեկին դրսի սենեակը սպասած ատենը՝ յանկարծ կըսկսի փրփրել. Ջղաց ցնցումի կըբռնուի. և մէկ երկու բոպէէն ետև կըմեռնի:

Նոյնպէս Հօգին թէ մեռած էր, եկան դատաւորին իմացուցին որ՝ Յակոբ Արիզէն անուն մարդը՝ որ բանտն էր, այն ալ կըխեխէ կոր. և մեռնիլը մօտ է. այս մարդս ալ Սէեցէնդորֆ բռնած տեղէն էր. 33 տարեկան. և Հօֆէրին Հետ առջի երկուքը մէկ սենեկի մէջ բանտը դրուած էին:

Դատաւորը շուտ մը Արիզէնին բանտը գնաց, և Հարցուց թէ՝ իրեն եղած պատաՀմունքը ինչ պատճառէ կուգայ. Արիզէն թէպէտ քանի երթար գէշանալու վրայ էր. սակայն ժամանակ ունեցաւ պատասխան տալու թէ՝ Հօֆէրին Հետ մէկ տեղ Հացերնիս ուտելէն ետքը՝ մարսողութեան շատ օգուտ կընէ ըսելով՝ Հօֆէր գրպանէն մէկ ճերմակ փոշի մը Հաներ է թղթով. ինքն ալ կերեր է. ասոր ալ տուեր է. և այն փոշին քիչ մը շաքարի պէս ... կուտար. շատ չանցաւ՝ Արիզէն ալ մեռաւ:

Բժիշկներ եկան երկուքին մարմինն ալ ճեղքեցին. երկուքին ալ ստամոքսին մէջ շատ մկնդեղ գտան. և ետքը իմացուեցաւ որ՝ Հօֆէր բանտէն մէկ երկու օր մը առաջ՝ բժիշկի մը աշկերտ տանելով դեղագործարանին ցըցնելով՝ այս մաՀացուցիչ անկէ է առեր. և աշկերտն ալ քննելով՝ խոստովանած գտնուեցաւ:

Զվիցցէրի և Եւրոպայի ուրիշ տեղերն ալ մարդ մը բանտը դնելու ատեննին վրան կըխուզեն. ըսելու որ զէնք մը կամ թոյն մը ըլլայ նէ՝ զինք մեռցունելու. Բայց այս մաՀացուցիչը Հագած Հագուստին կարուած տեղերուն մէջը պաՀած պիտի ըլլայ՝ կարծելին՝ բանտը դրուած ատենը այս ալ Հետը ներս կըրնալ խօթելուն Համար: Բայց այն չի Հասկցուեցաւ որ՝ ինչու Համար Հօֆէր իրեն մեռնելու ատենը մէկ մին ալ մարդասպանութեան յանցանք ունեցուած ըլլայ՝ իրեն գողութեան յանցանքներուն վրայ. քանզի յայտնի ապացոյցներով տուեցուեցաւ որ՝ Հօֆէր և Արիզէն առաջուց իրար չեն ճանչնար եղեր՝ և իրար առաջին անգամ տեսնելնին այս բանտիս մէջն եղեր է:

—Նորէն առէն է որ՝ Զվիցցէրի Լուցէռնա քաղաքը Ճիզվիթները մտնել և դպրատուն Հաստատել կուզէին. քաղաքացւոց մէջ երկու կողմ բաժնուած մարդիկ կային. ոմանք ասոնք կուզէին ընդունել, ոմանք չէին ուզեր. Հոկտեմբեր 21ին այս երկու կողմը քաղաքական ատեանին մէջ շատ մեծ վէճ ըրին. առաւօտէն սկսաւ վէճը, մինչև կէսօրէն 7 ժամ

եռքը քչեց · վերջապէս վճիռ եղաւ որ՝ ընդունուին · և տղայոց կրթութիւնը անոնց յանձնուի · ծանր բաներ այս · և որոշման համար վիճակ ձգեցին նէ՛ 70 հոգի ուզող՝ և 24 հոգի չուզող ելաւ ։

Այս Ճիզվիթի կրօնաւորական ընկերութիւնը 1534 ակզբնաւորեցաւ · և 1540 հաստատութիւն գըտաւ · գլխաւոր նպատակնին ինչ բանի համար էր նէ՛ այն բաներուն երեւէն մինչև հիմայ նշմարութիւն կըրցան և կըրամաւտուին · քանզի անոնց գործերը ունին որ՝ հարկաւորապէս թշնամի շատ պիտի ունենան · գործերնուն մէկն է ճանչաւանաներուն մէջ քրիստոնէական հաւատքը տարածել · առով Հնդկաց երկիրը և Չին և Ճարոն և Ամերիկայի վայրենի ազգերուն մէջ մտնելով՝ նահատակուածներ շատ կան · Հերետիկոսները դարձնել · և ասոր համար Լեհաստանի մէջ շատ հալածում քաշեցին · և մինչև հիմայ ալ կըրաշեն · ամէն կողմէն ասոնց համար ամբաստանութիւններ շատցան · և երկիր ՃԷզէտ ամէն մէկը պառ քառ սրինաւոր կերպով կամ սուտ կըշտամբին՝ կամ ընկերութիւնը կորսրտացունէին · բայց ինչ խօսք որ ըլլայ՝ թէ և յայտնի սուտ՝ բուրը շառնայ նէ՛ կըշտատացուի · ուստի 1773ին ընկերութիւնը խափանեցաւ · բայց ամբաստանութիւնները մոռցուելով՝ և սփռանին հասկցուելով՝ 1814ին Պիոս Եօթներորդ Հռոմայ քահանայապետը նորէն հաստատեց · և հիմայ շատ տեղ կան ։ Դուրսէնմա մտնելու համար քսան գործ՝ վարութիւններուն պատճառը՝ Ճիզվիթ տականներուն շատին լրութեամբ ըլլալն է · քանզի այս ընկերութեանց հերետիկոսներըն հաւատքը բերելը իրենց յատուկ գործ բրած ըլլալնուն համար՝ բողոքականներ ասոնց հարկաւորապէս թշնամի կըլլան · և եկեղեցական բաներէն ինչ բան որ իրենք չեն ուզեր նէ՛ անոնք առնլի ընելու համար՝ Ճիզվիթներէն հնարուած է կըսեն · ինչպէս որ 1843ին տպուած գաղղիերէն գիրքի մը մէջ գրուած է որ՝ Ճիզվիթները ամէն տան մէջ եղած գաղտնի բաները հասկընալով՝ ամէն տեղ իշխանութիւն ձգելը՝ իրենց գիւրին ընելու համար խորհրդական խոստովանութիւնը հնարեցին · կայն · թէպէտ խոստովանութիւնը Ճիզվիթներէն շատ առաջ է · և անմիջապէս առաքեալներուն օրէն է ։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

Հնդկաստանէն ունեցած լուրերնիս՝ նոյեմբերի 18էն են · Հնդկաստանի Անգլիացւոց տէրութեան կուսակալ Լորտ Էլլէնպօրուկը նոր կանչուած առենը այն տեղացւոց սիրտը նեղացաւ · և շփոթութիւն ելլելու պէս բաներ ալ եղաւ · բայց ետքը ամէն բան հանդարտեցաւ · և մէջէնալ կուսակալին տեղը եկող նոր կուսակալը՝ իր պաշտօնը խաղաղութեամբ վարել սկըսաւ · բայց դուրքը տակաւին առաջինը մոռցած չեն · և անոր մէկ արժանաւոր պատիժ մը ընելու՝ պէտք եղած ծախքին համար կոմպանիայ տուրք կըժողվեն մէջերնին և այս տուրքերս առուղ անձանց անունը գրուած ցուցակը՝ արգէն տպագրութեամբ լեցուած է ։

—Լէնձապի հիմակուան վիճակը աղէկ է · անդաձները քիչմը ապստամբութեան և խռովութեան ձայներ ելան · քանի մը անգղիացի զօրաց խումբերուս մէջ · բայց հիմայ այս ձայներս ամէնն ալ գրեթէ վերջացան ։

—Կալկաթայի կուսակալին օգնական զօրապետը իրիկուն մը ձիով ճեմելու ելած էր · մէկ տեղած մը հրաշքէն պարպուեցաւ վրան · որով պարուշ և անդգայ մնաց բայց ինքը ցինքը ձիուն վրան ամուր բռնելու չափ բաւական ուժ ունեցաւ · առնէ եկաւ նէ խմացուեցաւ որ՝ մէկ կապարեայ գնտակ մը գլխարկը (շափքան) ծակեր է · և քունքին (խուլախ թօզինի) վրայէն սըկըրթելով անցնելով՝ թեթև վէրք մը բրեր է հոն · զարնողները բռնուեցան · որ Տիւմիւմ բսուած տեղի Թնդանօթաձիգ (Թօփճի) զօրքերէն են եղեր ։

—Այնտուշ կողմը պէլուչիներն ու անգղիացիները քանի մը անգամ իրարու հետ մանր մանրկռիւներ բրեր են · և ամէն անգամին ալ՝ անգղիացիները յաղթող են եղեր ։

ԳԱՂՂԻԱ

Հոկտեմբեր · 18ին գիշերը Գաղղիայի մէջ Սուալիսբուռած հռչակաւոր բերդը՝ որուն մէջ կըբնակէր Պ՝ Կլաուդէ բաւարանը · և տէրն էր Պ · Գուին՝ փաստաբանի պաշտօնատար մը · ամբողջ այրեցաւ · այս բերդս 752 տարուան շէնք էր · 1092 թուին մէկ մին ալ այրեցաւ ամբողջ · մէջն ալ շատ մարդ մեռան · բսեր է որ՝ անկից առաջ ալ հոն բերդ կայ եղեր · նախորդութէն ետքը՝ անգլիացիներուն ու գաղղիացիներուն կռիւին ատենը՝ և ետքը կրօնական պատերազմին ժամանակը՝ շատ անուանի եղաւ՝ 1665ին Պօլպեռ իշխանը աչք զարկաւ այս բերդին · որ ծովկըցերնայ ըլլալով՝ առաջը ակրութեան նաւերուն ապահանգիստ ըլլալու շատ յարմար տեղ էր · երէք հատ ալ նաւ շինուեցաւ հոն · հիմակուան այրելուն պատճառը այն կըգուշացուի · որ կամ հին լոթեր կամ եղեր՝ փառաբանին քով · ըլլալով անոնք բռնկեր են · և կամ չորնալու համար փռուած խոտերը բռնկեր են · ինչ որ է նէ՝ այս անուանի բերդէս հիմայ միայն անունը մնաց պատմական յիշատակութեան գիրքերուն մէջ ։

—Պոնվիլայի Տիժօն քաղաքը մէկ մարդ մը շատ տարիներէ հետէ կըկարծեր որ՝ իրեն համար հնայութիւն (պիլյիւ) ըրած են · և ասոր համար Շալոնցի գուշակի (պախըճիի) մը նայել տուեր էր · ան ալ իրեն ըսեր էր որ՝ այս հմայութիւնը իրեն ընողը՝ իրեն խոստովանահայր քահանան է · մարդը ասոր վրայ յուսահատելով՝ միտքը դրած էր քանի անգամ մը՝ որ քահանայէն վրէժ առնէ · բայց պատիւր և կրօնքը քիչ մը ճանչնալը բաւական եղած էր որ՝ քահանային բան մը ընելու՝ ձեռքը առաջ չէր երթար · քիչ մը առնէն է որ՝ ասոր բժշկութեան հոգը վրան առաւ Պ · Տիւկառը՝ որ ցնորամիտներու հիւանդանոցին բժշկութեանը վերակացուն՝ և խոստուն մարդ էր · և ասոր ձեռօքը հիւանդը օրէ օր աւելի լաւուն ճամբան բռնեց · և կատարեալ բժշկուած ալ կարծուեցաւ · հիւանդանոցէն՝ քանի մը ամիս կայ որ ելաւ · և ելլելէն ետև՝ առաջինը զաղափարները նորէն սկսան միտքին մէջ պըտըտիլ · յուսահատութիւնը իրեն բոլորովին տիրեց · շաբաթ օր (հոկտեմբեր 26ին) ձեռքը առնելի (ուստուրա) մը անցաւ՝ անով խաչափողը (խըրթլախը) անանկ խորունկ կտրեց՝ որ նոյն հետայն մեռաւ · այս մարդս կարգուած էր · երեք ալ տղայ ունէր ։

Անկից քիչ մը առաջ՝ կըսէ · (Տեղւոյ օրագիրը նոյեմբերի 3ին) փարիզու Տիֆաւա անուն հարուստ սեղանաւորի (սառաֆի) օգնականներուն մէկը՝ մէկ կիրած ծրար մը կորսնցուց · որուն մէջ 37,000 ֆրանգ (157,250 դահեկանի) գին կար · որ թուղթը ուսնողին տակը պիտի վճարուէր · օգնականը՝ ծրարը կինալէ խմանալուն՝ սկսաւ փնտռել · եա դարձաւ · անցած տեղերը նայեցաւ · անցնող մարդոցը հարցուց · չի կրնալով գտնել՝ սիրտը կոտրած եկաւ սեղանաւորին պատմեց եղածը · հոս մը սեղանաւորը պէտք եղած զգուշութիւնները ՚ի գործ դրաւ՝ որ թուղթերը որ երթան նէ բռնուին · անկից ետև սկսան փնտռել՝ թէ այս մեծ բաղդին՝ ովք ձեռք անցած կրնայ ըլլալ ։

Շատ օր անցաւ · մէկ տեղաց մէն ալ ձայն մը չի կըցան առնել · և Պ · Տիֆաւա՝ յոյսը կտրած՝ փնտռելը վերջացունել կըմտածէր ։ Օր մը հին ու մին և քուրքրած լոթեր հագած ծեր մարդ մը՝ որուն երեսը տեղնած և նիհար՝ և աչերը մարած էր · և ամէն կողմէն կերևէր որ՝ ծանր աղքատութեան և նեղութեան մէջ է · Պ · Տիֆաւային եկաւ · կուզեր որ անոր տեսնայ ։

Ըսաւ անոր · լսեցի Պարոն · որ հրամանքդ մեծագին թղթեր կորսնցուցեր ես · կարելի է որ անոնք ես գտած ըլլամ · բայց հաստատութեամբ չեմ կրնար գիտնալ առիկայ · որովհետև գտած ծրարիս կնիքը ձեռք չեմ դպցուցած · մէջը ինչ կենալը չեմ գիտնալ առիկայ գտնելս մարդու չի մացուցի · վախնալով որ այն կուրան · գտածս իմս է ըսելով՝ գլուխ կըցուցնեն · ձեռքէս խլել կուզեն · սպասեցի որ մէկ մը խնդրելով մը փնտռած ծրարին տէրը ով ըլլալը · և տեղին անոր առաւ · աՀա ծրարը · թէ որ կորսնցուցածդ առիկայ է նէ՝ ես ալ ուրախ եմ · կըսեմ՝ որ առիկա գտնելուս քեզի այս ծառայութիւնս ընելու առիթ ունեցայ ։

Պ · Տիֆաւա ծրարը ձեռք առնելուն՝ ճանչցաւ · կնիքը ամբողջ տեսնելով՝ ղրամները չի կըցաւ ըմբռնել · Խմտօղը ըսաւ՝ Պարոն · այս տեղ այդքան ըլլալուն զարմանալու բան չկայ · մէկ կնիք մը բացողը ետքը գտնուի մըն ալ կրնայ բանալ · և ես՝ գոհութիւն լսուածս · անանկ մարդոցմէն չեմ ։

Այս խօսքերս ըսաւ · և ծրարը ձգեց կերթար կոր · Պ · Տիֆաւա ըսաւ · ասոր · քիչ մը կեցիր · երեւելի նայիմ նէ՝ բաղդը իրեն բարիքը քեզմէ խնայած կերևի · մարդը հառաչեց և ըսաւ · շիտակ է ։ Պ · Տիֆաւա ըսաւ · քեզի մէկ վարձք մը տալ կըվայլէ · ինչ կուզես ։ Ծերը ըսաւ · կըտեսնես որ՝ ես ծեր մարդ մըն եմ · բանելու բան ալ չունիմ · ունենամ ալ նէ՝ ուժս չօգներ որ բանիմ · թէ որ գիս Պիսէթրի բսուած աղքատանոցը դնելու խօսք կրնաս անցունել նէ՝ ինծի գիս և թէ կինս և տղայքս շատ ուրախ շնորհակալ կըրախտապարտ կըլլան · վասնզի վաստակ չունինալով այս խեղճերուն բեռ եղած եմ ։

Այս մարդուս այս առաքինութեան խեղճութեանը մէջ անանկ հաւատարմութիւնը շատ զարմանալի եկաւ Պ · Տիֆաւային · ուստի խնդիրքը սիրով ընդունեց · տան հարկաւոր պիտոյքը հոգալու առատապէս բաւական ըլլալու չափ ստակ տուաւ անոր · ետքը աղքատանոցը դնելուն ճարը հոգաց · և ամէն բան մարդուն սրտին ուզածին պէս յաջողեցաւ ։ Հիմայ այս մարդս և կինը՝ Պիսէթր բսուած աղքատանոցն են · տղայքը արհեստաւոր մարդոց քով աշկերտ տրուած են · և մարդը իրեն ըրած աղէկութեանը վարձքը՝ Պ · Տիֆաւային քան կրնար վարձատրել նէ՝ ընելու առած է ։

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Իզմիր 22 Դեկտեմբեր ։

Լոնտրա	109	109 ½
Մարսիլիա	171	172
Վիեննա	446	448
Լիվօրնօ		

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Պօղոսիս հայազգի տգետական գերդաստանի մը որդի՝ Մատթէոս անուն տղան և չորս տարեկանի չափ · որ ժամագործի քով արհեստ սորվելու կերթար · անհիմն պատճառով մը իր վարպետէն սրդողելով՝ շաբաթ օրուանէ հետ (դեկտեմբեր 16) դլուխը առեր գացեր է · բայց իր գերդաստանը ստորին ցաւի մէջ ձգելով · թէպէտ իր ծնողքները թէ քաղաքիս մէջ և թէ շրջակայ գիւղերը փնտռելու ամէն կերպ միջոցները գործի դրին ալ նէ՝ բայց մինչև այս օրս գտնուեցաւ · ուստի կըծանուցանենք հասարակութեան · թէ որ տեսող և կամ ուր ըլլալը գիտցող կայ նէ՝ շնորհք ընէ մարդասիրութեամբ իմաց տալու ։

Այս տղուս կերպարանքը բարեձև է · սև աչքով ու սև ունքով՝ միջակ հասակով և չափաւոր դէմքով · հագուստը չուխայ ձմեռան և գլուխը ալ ֆէս է ։

Ի ԶՄԻՒՌՆԻԱ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ